

Niet de hand ophouden, maar een vuist laten zien

Boven: Kees Willemen in zijn atelier; onder links: Lolke Weegenaar bij zijn houtkachel; midden: Wim van Vondel bij zijn nieuwe schoorsteen; rechts: herstel van bevingsschade in Onderdendam.

Vermoedelijk nergens zullen de electorale verhoudingen in maart zo worden opgeschud als in het Groningse aardbevingsgebied. Het verhitte publiek dat op deze vrije zaterdagavond de zaal in het Groninger Forum vult, zal niet helemaal re-

presentatief zijn. Maar als ook maar iets van de woede en frustratie straks doorklinkt in de hokjes, zullen met name de VVD en de PvdA worden gedecimeerd. Zij vormen immers de coalitie die verantwoordelijk is voor het zogenaamde Gasbesluit: de komende vijf jaar wordt uit het Groningerveld jaarlijks 24 miljard kubieke meter gas gepompt. Veel te veel, volgens het publiek vanavond, terwijl ook de vastgelegde periode veel te lang is. De Kamerleden in spe hebben wel moed verzameld om hier te staan. Ze worden nog net niet met tomaten bekogeld, maar verbaal gaat het er stevig aan toe. 'Een toekomst zonder Nam' is vanavond het thema, en zij mogen uitleggen hoe die er volgens hen moet komen. Natuurlijk hebben de genodigden 'begrip' voor de onvrede van de zaal, en zijn ze warm pleitbezorger van de Groninger zaak straks, als ze tenminste in de Tweede Kamer komen. Maar zulke uitspraken hebben de Groningers te vaak gehoord. Boter bij de vis, willen ze.

Samengevat hebben de aanhoudende bevingen van de afgelopen jaren niet alleen tot scheuren en wijkende gevels geleid, maar ook tot een enorme angst. Terugkerend thema is 'de grote beving' die de Groningers vrezan, en die levens zal kosten. Ander punt is de afwikkeling van de materiële schade, en de belan-

genverstremming die volgens de Groningers een rol speelt. De Nam als veroorzaker heeft veel te veel invloed bij de toekenningen van schade, terwijl die onafhankelijk moet worden vastgesteld. En dan nog bestaat er groot wantrouwen richting politiek, waarbij vooral het ministerie van economische zaken het moet ontgelden. Dat houdt zich namelijk bezig met drie belangen tegelijk: de schade en de afwikkeling daarvan, de gaswinning, én de veiligheid van Groningen. Die zijn volgens de zaal helemaal niet te verenigen.

Gepiepeld

Maar wat vooral opvalt is dat de bevingen en hun nasleep de Groningers zelf hebben beschadigd. Uitspraken die zijn blijven hangen: 'Als je iemand wil kwetsen, moet je hem het gevoel geven dat ie er niet te doet'. En: 'Ik ga niet stemmen, dat schiet geen meter op.' 'We moeten onze hand niet ophouden, maar een vuist maken!' 'We worden gepiepeld!' 'Ik kan bijna overgeven als ik jullie politici hoor praten'. 'Waarom hebben jullie het niet over al die zelfmoorden?' De stemming zit er aardig in, daar in het Groninger Forum.

DE STEM VAN NEDERLAND

Op een reis door Nederland peilt *Trouw* in aanloop naar de verkiezingen de stemming. In Onderdendam proberen de bewoners na de bevingsschade definitief van het gas af te komen.

tekst Hans Marijnissen foto's Kees van de Veen

Tegen het einde van de avond krijgt Kees Willemen het woord, burger van Onderdendam, gemeente Bedum. Hij heeft er eerder op gewezen dat Nederland nog steeds een kolonie heeft, een gaskolonie. Een 'wingewest', uitgebuit en betutteld door de Staat. Maar hij heeft ook een ander verhaal, dat contrasteert met de muur van onvrede. Onderdendam wil een voorbeeldorp worden, dat het herstel van de schade koppelt aan een energietransitie die uiteindelijk moet leiden tot een gasloos dorp. Een voorbeeld voor Nederland.

Dus op naar Onderdendam, ruim 14 kilometer ten noorden van de stad Groningen, een dorp van 600 inwoners, op een kruispunt van kanalen. "In het midden van de negentiende eeuw was het hier drukker dan op het Amsterdamse Rokin", vertelt Willemen, een politiek tekenaar die Brabant heeft verruild voor dit lege land. Die kanalen waren drukke verkeerswegen waarover het Gronings graan werd vervoerd toen de levering uit Rusland tijdens de Krimoorlog wegviel. "Dit gebied viel op door de destijds zeer moderne landbouwgebieden van vette klei die gecombineerd met die goede transportassen grote welvaart brachten."

Die rijkdom van weleer is nog steeds te zien in het straatbeeld. In Onderdendam wemelt het van de historische panden, die veelal mensen 'van buiten' hebben aangetrokken. Zij vormen een mooie mix met de oorspronkelijke bevolking. Willemen bewoont het oude kantongerecht uit 1885, en Lolke Weegenaar woont in hoeve Oudebosch (1854) net buiten de kern. Wim van Vondel heeft een pand in de Amsterdamse School-stijl betrokken met een schoorsteen van wel negen meter hoog.

Schok der schokken

De datum van 16 augustus 2012 staat in het geheugen van de drie mannen gegrift omdat die dag, tien voor half elf 's avonds, de 'schok der schokken' plaatsvond: 3,7 op de schaal van Richter. Weegenaar: "Mijn bed schudde, de oude balken kraakten, de marmere vloerdelen scheurden alsof ze van ijs waren". Van Vondel: "Ik heb zo'n ouderwetse trekbel. Het was net alsof er iemand naar binnen wilde." Willemen: "Ik hoorde een vreselijk gebrul, onder de vloer, in de grond".

Onderzoekers stelden vast dat Onderdendam relatief veel schade had, terwijl het dorp